

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Α΄, Β΄, Γ΄ ΤΑΞΕΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Για τα Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων Γυμνασίου:

Προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να επιλέξουν τα πιο σημαντικά, κατά την κρίση τους, κείμενα για την εξέλιξη και την ολοκλήρωση της πλοκής.

2. Για τα Αρχαία Ελληνικά από το πρωτότυπο Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων Γυμνασίου:

Για την Α΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην Α΄ και Β΄ κλίση των ουσιαστικών, στη Β΄ κλίση των επιθέτων, στην κλίση της προσωπικής αντωνυμίας και της δεικτικής αντωνυμίας *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*, στην Οριστική του Ενεστώτα, Παρατατικού, Μέλλοντα και Αορίστου των βαρύτονων ρημάτων στην Ενεργητική Φωνή, στην Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού των φωνηεντόληκτων ρημάτων στην Ενεργητική Φωνή, στην κλίση της Οριστικής Ενεστώτα και Παρατατικού του ρήματος *εἰμί*, καθώς και στους βασικούς όρους μιας απλής πρότασης: Υποκείμενο και κατηγορημα.

Για τη Β΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα ουσιαστικά Γ΄ κλίσης, στα τριτόκλιτα επίθετα, στο υποκείμενο του απαρεμφάτου και της μετοχής, στην κλίση της Οριστικής της Μέσης Φωνής όλων των χρόνων, στην κλίση της Υποτακτικής και της Προστακτικής των χρόνων της Ενεργητικής και Μέσης Φωνής των βαρύτονων ρημάτων, στην κλίση της Υποτακτικής και Προστακτικής του Ενεστώτα του ρ. *εἰμί*, στην κλίση της Οριστικής Μέλλοντα του ρ. *εἰμί*, καθώς και στο αντικείμενο.

Για την Γ΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στον σχηματισμό των ομαλών παραθετικών επιθέτων, στην κλίση του Αορίστου Β΄ Ενεργητικής και Μέσης φωνής, στην κλίση της Ευκτικής των χρόνων της Ενεργητικής και της Μέσης Φωνής, στην κλίση της Ευκτικής του Ενεστώτα του ρ. *εἰμί*, καθώς και στην Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μέχρι το τέλος του σχολικού έτους θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί η διδασκαλία της διδακτέας ύλης (3^ο Βιβλίο των *Ιστοριών* του Θουκυδίδη και 2^ο βιβλίο των *Ελληνικών* του Ξενοφώντα, καθώς και η διδασκαλία **τουλάχιστον** των παρακάτω φαινομένων:

Α) Γραμματικά φαινόμενα

- Ουσιαστικά Γ κλίσης
- Επίθετα Γ κλίσης (φωνηεντόληκτα, αφωνόληκτα και ενρινόληκτα).
- Κλίση συνηρημένων ρημάτων σε -άω, -έω και -όω. Σχηματισμός των άλλων χρόνων
- Αόριστος Β΄
- Παθητικός Μέλλοντας Α΄ και Παθητικός Αόριστος Α΄
- Ρήματα υγρόληκτα και ενρινόληκτα. Σχηματισμός Μέλλοντα και Αορίστου
- Σχηματισμός Μέλλοντα των σε -ίζω ρημάτων
- Σχηματισμός συντελικών χρόνων αφωνόληκτων ρημάτων.

Β) Συντακτικά φαινόμενα

- Κατηγορούμενο
- Αντικείμενο άμεσο και έμμεσο. Σύστοιχο αντικείμενο. Κατηγορούμενο του αντικειμένου
- Απαρέμφατο έναρθρο και άναρθρο. Απρόσωπη σύνταξη
- Μετοχές: κατηγορηματική και επιρρηματική. Συνημμένη και απόλυτη
- Β΄ όρος σύγκρισης
- Ομοιόπτωτοι - ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί
- Επιρρηματικοί προσδιορισμοί (εμπρόθετοι, πλάγιες πτώσεις)
- Παρατακτική - Υποτακτική σύνδεση
- Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (είδος, εκφορά, λειτουργία)
- Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις (είδος).

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ήδη μέχρι 30/11/2020 θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί η διδασκαλία του «Επιτάφιου του Περικλή». Από την τραγωδία του Σοφοκλή «Αντιγόνη» οι μαθητές/τριες θα πρέπει να διδαχθούν αναλυτικά **τουλάχιστον** τους στίχους 1-99, 280-314, 441-507, 631-725 και 1064-1090 (από το πρωτότυπο με παράλληλη χρήση μετάφρασης). Οι υπόλοιποι στίχοι των Επεισοδίων, των Στασίμων και της Εξόδου θα διδαχθούν από μετάφραση συνοπτικά.

Στην ανακεφαλαιωτική διαδικασία της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή να τονιστεί η θεατρική και λογοτεχνική διάσταση του αρχαίου δράματος και τα σημεία που αναδείχθηκαν από τον/την κάθε εκπαιδευτικό κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΤΗ Β΄ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ (ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ)

Ρητορικά Κείμενα

Από το διδακτικό εγχειρίδιο *Ρητορικά Κείμενα Β΄ Λυκείου* των Κ. Δάλκου, Χ. Δάλκου, Γ. Μανουσόπουλου, προβλέπεται η ολοκλήρωση του λόγου του Λυσία *Υπέρ Μαντιθέου*, πλην των παραγράφων 14-17, οι οποίες θα αποδοθούν περιληπτικά.

Στην ανακεφαλαιωτική προσέγγιση μπορεί να επιχειρηθεί συνολική θεώρηση των σημαντικότερων στοιχείων με προσέγγιση των ενοτήτων (προοίμιο, διήγηση, απόδειξη, επίλογος).

Αδίδακτο κείμενο

Στο αδίδακτο κείμενο αναμένεται να συνεχιστεί η διδασκαλία με αποσπάσματα πεζών κειμένων της αττικής διαλέκτου. Στη συνέχεια, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες και το επίπεδο της τάξης, μπορεί να **δοθεί έμφαση** σε εμπέδωση των γνώσεων, τις οποίες οι μαθητές και οι μαθήτριες κατέκτησαν στην Α΄ Λυκείου, και **τουλάχιστον** στα παρακάτω γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, που δεν ολοκληρώθηκαν ενδεχομένως ακόμη κατά το παρόν σχολικό έτος, όπως:

- Συμφωνόληκτα ρήματα εις –μι
- Φωνηεντόληκτα ρήματα εις –μι
- Αόριστος Β΄ βαρύτονων ρημάτων τα οποία κλίνονται σύμφωνα με τα εις –μι
- Αναλυτική προσέγγιση των δευτερευουσών προτάσεων (τρόπος εισαγωγής, εκφοράς και συντακτική λειτουργία) και των υποθετικών λόγων
- Πλάγιος λόγος.

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Μέχρι το τέλος του σχολικού έτους θα πρέπει να διδαχθούν οι ενότητες I-XV.

A. Για το μάθημα της Γλωσσικής Διδασκαλίας και Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο

1. Για το μάθημα της Γλωσσικής Διδασκαλίας

Σύμφωνα με τις οδηγίες για το συγκεκριμένο μάθημα η ύλη για κάθε τάξη συνοπτικά περιγράφεται στα παρακάτω πινάκια:

A' Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Σχολείο, Φύση Υγεία και Διατροφή, Θέατρο/κινηματογράφος, Δραστηριότητες, Ο κόσμος μέσα από την οθόνη/εικόνα, Αθλητισμός, Γνώση, Τόπος και πολιτισμός.

Κειμενικά είδη: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Πολυτροπικά κείμενα.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Παράγραφος, Περίληψη.

Γραμματικά- συντακτικά φαινόμενα: Προτάσεις, Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός, Κλίση ουσιαστικών – επιθέτων, Ρήμα, Οι πτώσεις και οι λειτουργίες τους, Οριστικό και αόριστο άρθρο, Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση, Ασύνδετο σχήμα.

B' Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Ταξίδια, Οικογένεια, Φιλία, Σχολείο, Εργασία, Ενημέρωση, Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Γένη Λόγου¹-Κειμενικά είδη²: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, Περίληψη κειμένου-Πλαγιότιτλοι, Συνοχή ευρύτερου κειμένου, Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: παρεπόμενα του ρήματος (διαθέσεις, φωνές, εγκλίσεις, τροπικότητες, ποιόν ενέργειας, χρόνοι, αριθμοί, πρόσωπα), ενεργητική και παθητική σύνταξη, προσωπική και απρόσωπη σύνταξη, επιρρηματικοί προσδιορισμοί, αντωνυμίες, παραθετικά επιθέτων, σύγκριση, σχηματισμός λέξεων με σύνθεση, ετυμολογικά συγγενείς λέξεις.

Γ' Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Ελλάδα, Ευρώπη, Ρατσισμός, κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Ειρήνη – Πόλεμος, Ενεργοί πολίτες, Τέχνη, Προβληματισμοί για το μέλλον.

Γένη Λόγου: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

¹Σύμφωνα με τη διάκριση της ισχύουσας σχολικής γραμματικής (σελ 174-178).

² Σύμφωνα με τη διάκριση στα ισχύοντα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Περίληψη κειμένου. Ερευνητική εργασία.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων, Δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις, Ευθύς και πλάγιος λόγος, Σχήματα λόγου, Σημεία στίξης.

Στον χρόνο που απομένει οι εκπαιδευτικοί σκόπιμο είναι να δώσουν έμφαση στην υποστήριξη των μαθητών να κατακτήσουν δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής λόγου και κατανόησης των ειδολογικών χαρακτηριστικών των γενών του λόγου.

Ως προς τα γραμματικά – συντακτικά φαινόμενα μπορούν να επιμείνουν στα παρακάτω φαινόμενα, εάν έχουν καλύψει όσα προηγούνται με τη σειρά που εμφανίζονται στα παραπάνω πινάκια:

Στην Α΄ Γυμνασίου, Ομοιόπτωτοι – Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί

Στη Β΄ Γυμνασίου, Βαθμοί επιθέτων, Αντωνυμίες

Στη Γ΄ Γυμνασίου, Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις

2. Για το μάθημα της Λογοτεχνίας στις Α, Β, και Γ τάξεις του Γυμνασίου.

Ως γενική οδηγία για την ομαλή ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς, την επανένταξη των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την καλύτερη κατά το δυνατόν μετάβαση στην επόμενη σχολική χρονιά, για το μάθημα της Λογοτεχνίας προτείνουμε:

Να μη δοθεί έμφαση στην ποσοτική διάσταση με συγκεκριμένο αριθμό κειμένων που πρέπει να διδαχθούν αλλά στην ποιοτική διάσταση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, δηλαδή να ενισχυθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στους στόχους του μαθήματος.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τις «Οδηγίες για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο της Γλωσσικής Διδασκαλίας και Λογοτεχνίας και Ιστορίας για το σχολικό έτος 2020– 2021» 124704/Δ2/21-09-2020 του ΥΠΑΙΘ:

Αναμένουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία να έχουν επιτύχει στόχους που αποβλέπουν: α) στην ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σχέσης των μαθητών/τριών με τα κείμενα και β) στην καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (ανάγνωση, ακρόαση, συγγραφή, κριτική, συγκριτική εξέταση κειμένων και οπτικών, θεατρική αναπαράσταση, μετουσίωση και μεταφορά συναισθημάτων σε νέο κείμενο, διερεύνηση των δυνατοτήτων της γλώσσας ως μέσου προσωπικής και καλλιτεχνικής έκφρασης, παρουσίαση και υποστήριξη κειμένων, κλπ.) στο πλαίσιο μίας αναγνωστικής ομάδας. Σε κάθε περίπτωση, «οι διδάσκοντες/διδάσκουσες χρειάζεται να αντιλαμβάνονται τη διδασκαλία του μαθήματος, όχι ως άθροισμα κειμένων και γνώσεων που πρέπει να δοθούν για απομνημόνευση, αλλά ως ένα σύνολο στόχων». Εξάλλου, όλες οι δραστηριότητες που θα επιλέξουν οι εκπαιδευτικοί πριν από την ανάγνωση και μετά την ανάγνωση κειμένων, αποβλέπουν στη δημιουργία επαρκών αναγνωστών/στριών.

Β. Για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στις Α΄ και Β΄ τάξεις ΓΕΛ

Ως γενική οδηγία για την ομαλή ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς, την επανένταξη των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την καλύτερη κατά το δυνατόν μετάβαση στην επόμενη σχολική χρονιά, για τα μαθήματα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Α΄ και Β΄ τάξεων ΓΕΛ προτείνουμε: Να μη δοθεί έμφαση στην ποσοτική διάσταση των προβλεπόμενων θεματικών ενοτήτων που αποτελούν αντικείμενα

διδασκαλίας στα εν λόγω μαθήματα, αλλά στην ποιοτική διάσταση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, δηλαδή να ενισχυθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στους στόχους των μαθημάτων αυτών και να μην αποτελεί προτεραιότητα η ποσοτική κάλυψη της διδακτέας ύλης.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τις «Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στις Α΄ και Β΄ τάξεις Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2020 – 2021» 134046 /Δ2/06-10-2020/ΥΠΑΙΘ: η διδακτική προσέγγιση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας είναι «ανοικτή» ως προς τα περιεχόμενα, ώστε οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές και μαθήτριες να επιλέγουν το κειμενικό τους υλικό. Επομένως:

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να σχεδιάσει το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος, σε επίπεδο τάξης, σχολικής μονάδας, τοπικής κοινωνίας. Ο σχεδιασμός πρέπει να οδηγεί στον ανασχεδιασμό με βάση την ανατροφοδότηση από τη διδακτική πράξη, η αξιολόγηση να είναι διαρκής και διαμορφωτική, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιούν την εξέλιξή τους και η/ο εκπαιδευτικός να έχει δεδομένα για τον ανασχεδιασμό του διδακτικού του/της προγράμματος.

1. Για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Σύμφωνα με τα παραπάνω οι μαθησιακές διαδικασίες, μέσω των οποίων επιτυγχάνονται οι στόχοι της γλωσσικής εκπαίδευσης σε όλες τις τάξεις του ΓΕΛ, διακρίνονται σε δύο επίπεδα:

α) διαδικασίες κατανόησης κειμένων

β) διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις παραπάνω διαδικασίες τις οποίες σχηματικά θα μπορούσαμε να αποδώσουμε και ως εξής:

A. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων

A1. Εντοπισμός και αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών των κειμένων

A2. Ερμηνεία και μετασχηματισμοί των κειμένων

A3. Κριτικός στοχασμός/αξιολόγηση των κειμένων

A4. Αναστοχασμός σχετικά με ακολουθούμενες στρατηγικές κατανόησης κειμένων

B. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου:

Μετασχηματισμοί κειμένων

B1. Σχεδιασμός και οργάνωση των κειμένων

B2. Σύνθεση κειμένων (συγγραφική φάση)

B3. Αναθεώρηση – Δημοσίευση των κειμένων

B4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής

λόγου/μετασχηματισμού των κειμένων.

Εξάλλου, σύμφωνα πάντα με τις Οδηγίες διδασκαλίας «ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γλωσσική και επικοινωνιακή ετοιμότητα των μαθητών/τριών και να παρεμβαίνει στις περιπτώσεις που διαπιστώνει ελλείμματα γνώσης. Η διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων, του λεξιλογίου, των σημασιολογικών και πραγματολογικών στοιχείων συναρτάται πάντοτε με τη χρήση της γλώσσας στη νοηματοδότηση των κειμένων και δεν αποβλέπει στην απομνημόνευση μεταγλωσσικών όρων. Οι δραστηριότητες οργανώνονται σε επίπεδο κειμένου, με προσομοίωση όσο το δυνατό αυθεντικών συνθηκών επικοινωνίας, έχουν μετασχηματιστικό χαρακτήρα και ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών βιβλίων αναφοράς σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή (γραμματικές, λεξικά κ.λπ.)».

2. Για το μάθημα της Λογοτεχνίας

Σύμφωνα με τις Οδηγίες 134046/Δ2/06-10-2020/ΥΠΑΙΘ) οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένουμε ότι θα πρέπει:

α) να έχουν αποκτήσει αναγνωστικές δεξιότητες, ώστε να αξιοποιούν συνδυαστικά έναν αριθμό ενδοκειμενικών και εξωκειμενικών στοιχείων, για να ιχνηλατούν με μεγαλύτερη επάρκεια το νοηματικό υπόστρωμα των κειμένων,

β) να μπορούν να θέτουν κρίσιμα για εκείνους/εκείνες ερωτήματα/θέματα συζήτησης σχετικά με τα ζητήματα που πραγματεύονται τα κείμενα· τα ερωτήματα να λειτουργούν στη συνέχεια ως άξονες ή κέντρα αλληλεπιδράσεων και συνομιλιών μεταξύ των μαθητών/τριών, ελεύθερων τόσο στη διανοητική όσο και στη συναισθηματική τους διάσταση,

γ) να είναι σε θέση να διαπραγματεύονται τις υποθέσεις τους στο πλαίσιο μιας αναγνωστικής/ερμηνευτικής κοινότητας.

Τα προηγούμενα εξειδικεύονται σε συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα σε τέσσερα επίπεδα:

A. Κατανόησης κειμένων

B. Ερμηνείας κειμένων

Γ. Μετασχηματισμού ή/και παραγωγής κειμένων

Δ. Αναστοχασμού σε σχέση με τις ακολουθούμενες στρατηγικές ανάγνωσης/κατανόησης.

Γ. Για το μάθημα των Νέων Ελληνικών Α, Β τάξεων ΕΠΑΛ

Ως γενική οδηγία για την ομαλή ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς, την επανένταξη των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την καλύτερη, κατά το δυνατόν, μετάβαση στην επόμενη σχολική χρονιά, για τα μαθήματα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Α΄ και Β΄ τάξεων ΕΠΑΛ προτείνουμε: Να μη δοθεί έμφαση στην ποσοτική διάσταση των προβλεπόμενων θεματικών ενοτήτων που αποτελούν αντικείμενα διδασκαλίας στα εν λόγω μαθήματα, αλλά στην ποιοτική διάσταση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, δηλαδή να ενισχυθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στους στόχους των μαθημάτων αυτών και να μην αποτελεί προτεραιότητα η ποσοτική κάλυψη της διδακτέας ύλης.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τη «Διδακτέα Ύλη και Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων Γενικής Παιδείας της Α΄ και Β΄ τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού ΕΠΑ.Λ.137463/Δ4 9.10.2020 του ΥΠΑΙΘ: «Η διδασκαλία δεν χρειάζεται να ακολουθεί τη γραμμική διάταξη του σχολικού εγχειριδίου, αλλά είναι στη διακριτική ευχέρεια των εκπαιδευτικών, σε συνεργασία μεταξύ τους, να επιλέξουν τις δικές τους “διαδρομές”, λαμβάνοντας, επίσης, υπόψη τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες των μαθητών/τριών. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς θα διδαχθούν κείμενα από όλες τις διδακτικές ενότητες. Η διδασκαλία μπορεί, επίσης, να εμπλουτίζεται με επιπλέον κείμενα λογοτεχνικά ή μη (μονοτροπικά ή πολυτροπικά, συνεχή ή ασυνεχή, σύντομα ή εκτενή) από έγκριτες πηγές, έντυπες ή/και ηλεκτρονικές.»

Ως αποτέλεσμα της γλωσσικής διδασκαλίας, αναμένεται οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση «να αποκωδικοποιούν μηνύματα και παράλληλα να διευρύνουν τους μηχανισμούς της [ελληνικής] γλώσσας. Να χρησιμοποιούν δηλαδή τη σκέψη τους και τη γλώσσα που ήδη κατέχουν για να εκφράζονται προφορικά και γραπτά με αποτελεσματικό τρόπο. Επίσης, προσδοκάται να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της γλώσσας για την κοινωνική τους ζωή, ώστε είτε ως πομποί είτε ως δέκτες να αναγνωρίζουν τις ανεπάρκειες ή τις δυνατότητες του δικού τους λόγου και των άλλων, ανάλογα με τις περιστάσεις επικοινωνίας.

Για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας. Σύμφωνα με τη σκοποθεσία του μαθήματος, κατά τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας, βασικές επιδιώξεις, οι οποίες θεωρούμε ότι πρέπει να επιτευχθούν είναι:

«η επικοινωνία των μαθητών/τριών με ποικιλία αξιόλογων λογοτεχνικών κειμένων η συστηματική άσκησή τους σε στρατηγικές ανάγνωσης, οι οποίες θα εξοικειώνουν με τις ειδικές χρήσεις της λογοτεχνικής γλώσσας, την τεχνική, χαρακτηριστικά του ύφους κ.λπ., και θα καλλιεργούν ικανότητες κατανόησης και ερμηνευτικής προσέγγισης του κειμένου και η παραγωγή εκ μέρους των μαθητών/τριών κειμένων με λογοτεχνικό αίτημα, αξιοποιώντας τη δημιουργικότητα, τη φαντασία, τη δύναμη του λόγου που ήδη κατέχουν και την κρίση τους, ενεργοποιώντας τα βιώματα και τις εμπειρίες τους. Επομένως, στη διδακτική πράξη επίκεντρο της λογοτεχνικής προσέγγισης θα αποτελέσει ο μαθητής ως αναγνώστης και το κείμενο ως πεδίο, όπου μορφή και περιεχόμενο, συμπράττουν στη δημιουργία της ιδιαίτερης γλωσσικής έκφρασης της λογοτεχνίας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Εποχή του Χαλκού με αναφορά των πολιτισμών που δημιουργήθηκαν στο Αιγαίο και με έμφαση στον Μυκηναϊκό Πολιτισμό (πολιτική οργάνωση, Γραμμική Β΄ γραφή, θρησκεία και τέχνη).

Ο Ελληνικός Κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ. με έμφαση στη δημιουργία ελληνικού αλφαβήτου.

Αρχαϊκή Εποχή (800-479 π.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Τα αίτια Β΄ Ελληνικού αποικισμού και οι συνέπειές του. Τα συστατικά στοιχεία της πόλης-κράτους, ο ρόλος της σπλιτικής φάλαγγας, στη διαμόρφωση της έννοιας του πολίτη. Η εξέλιξη των πολιτευμάτων (απλή αναφορά). Οι κοινωνικές τάξεις στην αρχαία Σπάρτη. Τα πολιτειακά όργανα και η εκπαίδευση των Σπαρτιατών. Τα πολιτειακά όργανα του αθηναϊκού αριστοκρατικού πολιτεύματος. Τα κοινωνικά προβλήματα στην Αθήνα του 7ου αι. π.Χ. και η πορεία προς την επίλυσή τους. Τα μέτρα του Σόλωνα: Σεισάχθεια και αλλαγές στο πολίτευμα. Η τυραννίδα του Πεισίστρατου. Οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη. Τα αίτια και η αφορμή των Περσικών Πολέμων. Οι κυριότερες μάχες και οι πρωταγωνιστές των Περσικών Πολέμων. Οι συνέπειές τους.

Η Ηγεμονία της Αθήνας (479-431 π.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Σκοπός και τρόπος λειτουργίας της Συμμαχίας της Δήλου. Τα στοιχεία που δείχνουν τη μετατροπή της Συμμαχίας σε όργανο της Αθηναϊκής Ηγεμονίας. Το πολιτικό πρόγραμμα του Περικλή. Η λειτουργία του πολιτεύματος (πολιτειακά σώματα). Οι «λειτουργίες»: τι ήταν, ποιες ήταν και ποιος ο ρόλος τους στη λειτουργία του κράτους.

Ηγεμονικοί ανταγωνισμοί και κάμψη των ελληνικών πόλεων (431-362 π.Χ.) με έμφαση στα αίτια, τις αφορμές και τις φάσεις του Πελοποννησιακού Πολέμου, την τελική έκβαση και τα αποτελέσματά του.

Η ανάπτυξη της Μακεδονίας με έμφαση στα ακόλουθα: Η μάχη της Χαϊρώνειας. Το Συνέδριο της Κορίνθου. Η πορεία του Αλεξάνδρου (οι κυριότερες μάχες). Ο τρόπος άσκησης της εξουσίας από τον Αλέξανδρο και τα ενοποιητικά στοιχεία της πολιτικής του.

Ελληνιστικοί και Ρωμαϊκοί Χρόνοι με έμφαση στα ακόλουθα: Η διάσπαση της αυτοκρατορίας του Αλεξάνδρου και τα κράτη που προέκυψαν από αυτή. Η Αιτωλική και η Αχαϊκή Συμπολιτεία. Το πολίτευμα, τα πολιτειακά όργανα και οι κοινωνικές τάξεις της Ρώμης.

Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο με έμφαση στα ακόλουθα: Η θεμελίωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η Ρωμαϊκή Ειρήνη. Η μεγάλη κρίση του ρωμαϊκού κράτους. Ο Διοκλητιανός και η Τετραρχία.

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι πρώτοι αιώνες του Βυζαντίου (330-717) με έμφαση στα ακόλουθα: Ίδρυση της Κωνσταντινούπολης. Η πολιτική του Ιουστινιανού (Εσωτερική πολιτική, Εξωτερική πολιτική, Κτίσματα και Αγία Σοφία). Ο θεσμός των Θεμάτων και ο εξελληνισμός του κράτους.

Λαοί στον περίγυρο του Βυζαντινού Κράτους με έμφαση στα ακόλουθα: Ίδρυση και αρχές του Ισλάμ. Η επέκταση των Αράβων (παράγοντες και συνέπειες. Η επίδραση του αραβικού πολιτισμού).

Περίοδος της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου (717-1025) με έμφαση στα ακόλουθα: Ορισμός, πρωτεργάτες και παράγοντες της Εικονομαχίας. Φάσεις και λήξη. Συνέπειες της Εικονομαχίας. Ίδρυση της Σχολής της Μαгнаύρας. Ενδιαφέρον για τους κλασικούς. Αραβικοί πόλεμοι και επική ποίηση. Η πορεία εκχριστιανισμού των Μοραβών και η σημασία της. Ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων. Το Σχίσμα του 867. Αγώνες με τους Άραβες και με τους Βούλγαρους. Οικονομικές συνέπειες των πολέμων. Η διαμόρφωση του έθνους των Ρώσων. Εκχριστιανισμός των Ρώσων. Νόμοι και αγώνας κατά των «δυνατών».

Περίοδος της κρίσης του Βυζαντίου (1025-1453) με έμφαση στα ακόλουθα: Ο θεσμός της Πρόνοιας και οι συνέπειές του. Η νίκη των Σελτζούκων στο Μυριοκέφαλο και οι συνέπειές της. Εμπορικά προνόμια στους Βενετούς και οι συνέπειες για την αυτοκρατορία. Το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών. Ορισμός και παράγοντες διαμόρφωσης των Σταυροφοριών. Η τέταρτη Σταυροφορία. Τα ελληνικά κράτη. Νέα ιδεολογία και ανάκτηση της Πόλης. Οι Οθωμανοί και οι κατακτήσεις τους. Προσπάθειες ανάσχεσης των Οθωμανών. Πολιορκία και άλωση της Πόλης. Οι συνέπειές της.

Η Μεσαιωνική Ευρώπη με έμφαση στον Καρλομάγνο και την εποχή του.

Η Ευρώπη στους Νεότερους Χρόνους (15ος-18ος αι.) με έμφαση στα ακόλουθα: Τα κίνητρα και οι προϋποθέσεις των Ανακαλύψεων. Συνέπειες των Ανακαλύψεων. Το νόημα των όρων Αναγέννηση (ορισμός) και Ανθρωπισμός (ορισμός). Ο οικουμενικός άνθρωπος (ορισμός). Η συμβολή των Ελλήνων λογίων. Η γέννηση του τυπωμένου βιβλίου και η διάδοση της Αναγέννησης (απλή αναφορά). Η προτεσταντική μεταρρύθμιση (ορισμός, κύριος εκφραστής). Οι αντιδράσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Δυνάμεις επιβίωσης και ανανέωσης του Ελληνισμού την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας (Η Εκκλησία και τα προνόμιά της. Ο θεσμός της κοινότητας. Οι Φαναριώτες. Αρματολοί και κλέφτες).

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι απαρχές διαμόρφωσης του Νεότερου Κόσμου με έμφαση στα ακόλουθα: Το κίνημα του Διαφωτισμού. Οι κυριότεροι εκπρόσωποι και η διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών. Η Αμερικανική Επανάσταση (Χαρακτήρας και αιτήματα της επανάστασης. Αφορμή για την έκρηξη και τα αποτελέσματα του πολέμου της ανεξαρτησίας). Η έκρηξη και η εξέλιξη της Γαλλικής Επανάστασης (1789- 1794) α) Κοινωνική διαστρωμάτωση στη Γαλλία στα τέλη του

18ου αιώνα, δομικά και συγκυριακά προβλήματα / αιτίες και αφορμή επανάστασης γ) Διάκριση των εξουσιών στο Σύνταγμα του 1791, ε) Περίοδος Τρομοκρατίας και Ροβεσπιέρος. Η εποχή του Ναπολέοντα (επιγραμματικά). Το Συνέδριο της Βιέννης.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 στο πλαίσιο της ανάδυσης των εθνικών ιδεών και του φιλελευθερισμού στην Ευρώπη με έμφαση στα ακόλουθα: Πολιτικές διεκδικήσεις του 19ου αιώνα. Εθνικές διεκδικήσεις και η αρχή των εθνοτήτων. Η ίδρυση και η ανάπτυξη της Φιλικής Εταιρείας (επιγραμματικά). Η ευνοϊκή συγκυρία της Ελληνικής Επανάστασης. Οι Εθνοσυνελεύσεις και ο Εμφύλιος πόλεμος. Η Ελληνική Επανάσταση και η ευρωπαϊκή διπλωματία. Το κίνημα του φιλελληνισμού.

Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και στον κόσμο τον 19^ο αιώνα με έμφαση στα ακόλουθα: Το φαινόμενο βιομηχανική επανάσταση. Οικονομικός φιλελευθερισμός και καπιταλισμός. Κοινωνικοί μετασχηματισμοί στο πλαίσιο της βιομηχανικής επανάστασης. Ιμπεριαλισμός και αποικιοκρατία. Τα αποτελέσματα της αποικιοκρατίας.

Το Ελληνικό Κράτος από την ίδρυσή του έως τις αρχές του 20ού αιώνα με έμφαση στα ακόλουθα: Ο Ι. Καποδίστριας ως κυβερνήτης της Ελλάδας (Πολίτευμα και διοίκηση, Ένοπλες δυνάμεις, Οικονομία, Εκπαίδευση). Η περίοδος της Αντιβασιλείας (επιγραμματικά). Η περίοδος Απόλυτης Μοναρχίας του Όθωνα και η 3η Σεπτεμβρίου 1843. Η καθιέρωση της Συνταγματικής Μοναρχίας. Η διαμάχη αυτοχθόνων – ετεροχθόνων (επιγραμματικά). Η λειτουργία του πολιτεύματος. Η Μεγάλη Ιδέα και ο αλυτρωτισμός. Ο Κριμαϊκός πόλεμος και ο Ελληνισμός (απλή αναφορά). Η έξωση του Όθωνα, (απλή αναφορά). Το Σύνταγμα του 1864. Το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη. Ο πόλεμος του 1897 και οι πολιτικές εξελίξεις έως το 1908. Κρητικό ζήτημα 1821-1905 (ορισμός). Μακεδονικό ζήτημα και Μακεδονικός Αγώνας.

Η Ελλάδα από το κίνημα στο Γουδί (1909) έως το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων (1913) με έμφαση στα ακόλουθα: Το κίνημα στο Γουδί. Οι μεταρρυθμίσεις της Αναθεωρητικής Βουλής. Ίδρυση των δύο νέων κομμάτων αρχών (Κόμμα φιλελευθέρων, Κόμμα Κοινωνιολόγων). Αίτια των Βαλκανικών Πολέμων. Συμμαχίες-αντίπαλοι στις δύο φάσεις των Βαλκανικών Πολέμων. Τα αποτελέσματα του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου. Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου.

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Ρωσική Επανάσταση (1914-1918) με έμφαση στα ακόλουθα: Τα αίτια και η αφορμή. Τα αντίπαλα στρατόπεδα στην έναρξη του πολέμου. Προσχωρήσεις/αποχωρήσεις. Τα κύρια μέτωπα (απλή αναφορά). Οι θέσεις Βενιζέλου – Κωνσταντίνου σε σχέση με τον πόλεμο και η σύγκρουσή τους. Οι Επίστρατοι και το Κίνημα της Εθνικής Άμυνας. Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης και ο Εθνικός Διχασμός. Επέμβαση της Αντάντ, έξωση του Κωνσταντίνου, ανάληψη της εξουσίας από τον Βενιζέλο (απλή αναφορά). Η λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Συνθήκη των Βερσαλλιών. Συνθήκη των Σεβρών. Κοινωνία των Εθνών).

Μικρασιατικός Πόλεμος (1919-1920) με έμφαση στα ακόλουθα: Ο Ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας και του Πόντου και οι διωγμοί του. Το τουρκικό εθνικό κίνημα. Ο πόλεμος στη Μικρά Ασία (αναφορά των σημαντικότερων γεγονότων). Η Δίκη των Έξι. Η Συνθήκη της Λοζάνης (1923). Οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα.

Η εποχή του Μεσοπολέμου (1919-1939) με έμφαση στα ακόλουθα: Η έκρηξη της οικονομικής κρίσης του 1929. Οι κοινωνικές και οι πολιτικές διαστάσεις της κρίσης του 1929 (επιγραμματικά). Η δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου 1936. Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Ελλάδα με έμφαση στα ακόλουθα: Η αφορμή και η έκρηξη του πολέμου. Το τέλος του πολέμου. Ο ελληνοϊταλικός και ο ελληνογερμανικός πόλεμος. Η Αντίσταση. Τα αντίποινα και η Απελευθέρωση. Τα αποτελέσματα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (επιγραμματικά).

Διεθνείς εξελίξεις από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τα τέλη του 20ού αιώνα με έμφαση στα ακόλουθα: Οι λαϊκές δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης (επιγραμματικά). Η ανοικοδόμηση της Δυτικής Ευρώπης. Ψυχρός πόλεμος (ορισμός της έννοιας). Προσδιορισμός των εννοιών αποαποικιοποίηση, Τρίτος κόσμος, Κίνημα Αδεσμεύτων. Οι μεταρρυθμίσεις Γκορμπατσόφ στη Σοβιετική Ένωση. Κατάρρευση των λαϊκών δημοκρατιών της Ανατολικής Ευρώπης.

Η Ελλάδα από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τα τέλη του 20ού αιώνα με έμφαση στα ακόλουθα: Τα κύρια προβλήματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας (1949-1963) (επιγραμματικά). Ο Κυπριακός Αγώνας (1955-1960). Η Απριλιανή δικτατορία (1967-1974) (επιγραμματικά). Η Μεταπολίτευση και η κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Το έργο των κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας και ΠΑΣΟΚ έως τα τέλη του 20ού αιώνα (επιγραμματικά).

Οι προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης και η Ελλάδα με έμφαση στα ακόλουθα: Τα πρώτα βήματα και η ωρίμανση της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Οι διαδικασίες ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (επιγραμματικά).

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Από τους προϊστορικούς πολιτισμούς της Ανατολής έως την εποχή του Ιουστινιανού

Ελληνική προϊστορία με έμφαση στην ενότητα: Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός.

Η αρχαία Ελλάδα (από το 1100 ως το 323 π.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Η οικονομική, η κοινωνική, η πολιτική οργάνωση και ο πολιτισμός της **Ομηρικής Εποχής** (1100-750 π.Χ.). Η γένεση της πόλης-κράτους, η σημασία του θεσμού της πόλης-κράτους, η κρίση του ομηρικού κόσμου και η αντιμετώπισή της, τα αίτια και τα αποτελέσματα του Β΄ Αποικισμού, τα πολιτεύματα και οι Περσικοί Πόλεμοι κατά την **Αρχαϊκή εποχή** (750-480 π.Χ.). Η συμμαχία της Δήλου - Αθηναϊκή ηγεμονία, η εποχή του Περικλή, ο Πελοποννησιακός Πόλεμος (431-404 π.Χ.), η κρίση της πόλης-κράτους, η πανελλήνια ιδέα, ο Φίλιππος Β΄ και η ένωση των Ελλήνων, το έργο του Μ. Αλεξάνδρου κατά την **Κλασική εποχή** (480-323 π.Χ.).

Τα χαρακτηριστικά του Ελληνιστικού Κόσμου με έμφαση στα οικονομικά, στα κοινωνικά και στα πολιτικά.

Ο ελληνιστικός πολιτισμός με έμφαση στα ακόλουθα: Τα ελληνιστικά πνευματικά κέντρα, η γλώσσα, η θρησκεία, τα γράμματα και οι επιστήμες.

Οι λαοί της ιταλικής χερσονήσου και ο σχηματισμός του Ρωμαϊκού κράτους (8^{ος} -3^{ος} αι. π.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Η ίδρυση της Ρώμης και η οργάνωσή της, η συγκρότηση της Ρωμαϊκής πολιτείας-Res publica.

Οι συνέπειες των κατακτήσεων με έμφαση στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες (Κάτων ο Τιμητής, Τιβέριος και Γάιος Γράκχος).

Η περίοδος της ακμής (27 π.Χ. – 193 μ.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Η εποχή του Αυγούστου 27 π.Χ. – 14 μ.Χ. (Η ισχυροποίηση της κεντρικής εξουσίας, Το πολίτευμα και οι

στρατιωτικές μεταρρυθμίσεις). Η διοίκηση και το δίκαιο την εποχή των διαδόχων του Αυγούστου (14 – 193 μ.Χ.).

Η κρίση της αυτοκρατορίας τον 3ο αι. μ.Χ. με έμφαση στα ακόλουθα: Η κρίση του αυτοκρατορικού θεσμού, η οικονομική κρίση και η κοινωνική κρίση.

Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού κράτους (4ος-5ος αι. μ.Χ.) με έμφαση στα ακόλουθα: Ο Διοκλητιανός και η αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας. Μ. Κωνσταντίνος: Εκχριστιανισμός και ισχυροποίηση της ρωμαϊκής Ανατολής. Ο εξελληνισμός του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους.

Η εποχή του Ιουστινιανού (6^{ος} αι. μ.Χ.) με έμφαση στην ελληνοχριστιανική οικουμένη.

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ 565-1815

Από το θάνατο του Ιουστινιανού ως την αποκατάσταση των εικόνων και τη Συνθήκη του Βερντέν (565-843) με έμφαση στα ακόλουθα: Εσωτερική αναδιοργάνωση και εξελληνισμός του κράτους την εποχή της βασιλείας του Ηρακλείου. Η εμφάνιση του Ισλάμ. Η Εικονομαχία Σκλαβηνίες. Το Φραγκικό Κράτος υπό τις δυναστείες των Μεροβιγγείων και των Καρολιδών.

Η εποχή της ακμής: Από τον τερματισμό της Εικονομαχίας ως το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών (843-1054) με έμφαση στα ακόλουθα: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο Εκκλησιών και το Πρώτο Σχίσμα. Η κοινωνία του χωριού και η πάλη κατά των δυνατών. Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας. Η βυζαντινή διπλωματία. Το Σχίσμα μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Οι σχέσεις με τις ιταλικές ναυτικές πόλεις. Οικονομία και κοινωνία στη Δυτική Ευρώπη. Το σύστημα της φεουδαρχίας.

Από το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών ως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1054-1204) με έμφαση στα ακόλουθα: Η εσωτερική πολιτική των Κομνηνών (1081-1185). Οι αιτίες των Σταυροφοριών και Τέταρτη Σταυροφορία. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους.

Η λατινοκρατία και η παλαιολόγεια εποχή (1204-1453). Ο ύστερος Μεσαίωνας στη Δύση με έμφαση στα ακόλουθα: Η αυτοκρατορία της Νίκαιας και η ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Ο εμφύλιος πόλεμος και τα αστικά κινήματα. Οι Οθωμανοί και η ραγδαία προέλασή τους. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης. Η συγκρότηση κρατών και η αιχμαλωσία της Αβινιόν.

Από την άλωση της Κωνσταντινούπολης και τις Ανακαλύψεις των νέων χωρών ως τη Συνθήκη της Βεσφαλίας (1453-1648) με έμφαση στα ακόλουθα: Αναγέννηση και Ανθρωπισμός (ορισμός των εννοιών). Η τυπογραφία και η διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού. Προς αναζήτηση νέων δρόμων. Η Ευρώπη μετά τις Ανακαλύψεις. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία σε κρίση. Η Μεταρρύθμιση του Λουθήρου (επιγραμματικά). Η Αντιμεταρρύθμιση (επιγραμματικά). Οι συνέπειες της Μεταρρύθμισης. Μετατόπιση της ευρωπαϊκής και οθωμανικής αναμέτρησης στο μεσόγειο χώρο. Η ναυμαχία της Ναυπάκτου.

Από τη Συνθήκη της Βεσφαλίας (1648) έως το Συνέδριο της Βιέννης (1815) με έμφαση στα ακόλουθα: Ο Διαφωτισμός (ορισμός του φαινομένου και οι κυριότεροι εκπρόσωποι). Η απήχηση στον ελλαδικό χώρο και στη Βαλκανική. Η Γαλλία σε κρίση. Η έκρηξη της Επανάστασης (1789). Ο χαρακτήρας και το έργο της επανάστασης.

Α΄ ΕΠΑ.Λ.: Ιστορία του Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου από το 1453 μ.Χ. έως σήμερα

1ο Κεφάλαιο, με έμφαση στα ακόλουθα: Β. Το κίνημα του Διαφωτισμού. Γ. Η Γαλλική Επανάσταση (εισαγωγή). 5. Η σημασία της Γαλλικής Επανάστασης.

3ο Κεφάλαιο, με έμφαση στα ακόλουθα: Γ. Ο Αγώνας για την Ανεξαρτησία και η δημιουργία του Ελληνικού Κράτους (εισαγωγή). 1. Ιστορικό διάγραμμα της Επανάστασης 6. Η διακυβέρνηση του κράτους από τον Καποδίστρια.

5ο Κεφάλαιο με έμφαση στα ακόλουθα: Α. Οι Βαλκανικές σχέσεις στις αρχές του 20ού αιώνα (εισαγωγή). 1. Βαλκανική αντιπαλότητα. 3. Οι Βαλκανικοί πόλεμοι. Β. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος (εισαγωγή). 2. Εθνικός Διχασμός στην Ελλάδα. Δ. Ο Μικρασιατικός πόλεμος (1918-1923) (εισαγωγή). 3. Η Συνθήκη της Λωζάννης. 4. Ένας απολογισμός. Ε. Η περίοδος μεταξύ των Δύο Πολέμων. 1. Οικονομική κρίση. 2. Πολιτική κρίση. Η ανάπτυξη των φασιστικών καθεστώτων. ΣΤ. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος (εισαγωγή). 3. Ένας απολογισμός. 4. Η Ελλάδα στον πόλεμο. Ζ. Η Μεταπολεμική εποχή (εισαγωγή). 2. Η Μεταπολεμική Ελλάδα. 3. Προβλήματα και Ελπίδες: β. Προβλήματα που ζητούν λύση γ. Ελπίδες.